

ПРОГРАМА
для загальноосвітніх навчальних закладів
“МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО”
(5-8 класи)

Укладачі:

*Фільц Б.М., Белова І. М., Букрєєва Г.Б., Демчишин М.С., Масол Л.М.,
Мільченко О.В., Павленко О.М.*

**Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних
закладів “Музичне мистецтво” (5-8 класи).**

Пояснювальна записка

Вступ. Програма з музичного мистецтва для 5-8 класів загальноосвітніх навчальних закладів розроблена відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти та ґрунтується на положеннях Концепції загальної середньої освіти (12-річна школа).

Програма враховує національні музично-педагогічні традиції та сучасні тенденції розвитку музичної культури в Україні та за її межами.

Програма ґрунтується на **принципах:**

1) *єдності* національного та загальнолюдського аспектів змісту музичної освіти, що забезпечує орієнтацію навчального матеріалу на цінності української національної музичної культури та світову музичну класику;

2) *взаємодії* компонентів соціального досвіду людини – емоційно-ціннісного ставлення, музичних знань, умінь і компетенцій, творчості, спілкування;

3) *неперервності і наступності* завдань і змісту музичної освіти у початковій та основній школі;

4) *варіативності* – націленості змісту програми на творчість учителя, його професійну компетентність, здатність самостійно застосовувати орієнтовний музичний матеріал і в разі необхідності змінювати його в межах запропонованої структури;

5) *поліхудожності*, що реалізується через встановлення об'єктивно існуючих зв'язків між музикою та іншими видами мистецтв.

.Метою загальної музичної освіти в основній школі є особистісний розвиток учня і збагачення його емоційно-

естетичного досвіду під час сприймання та інтерпретації творів музичного мистецтва і музично-практичної діяльності, а також формування ціннісних орієнтацій, потреби в творчій самореалізації та духовно-естетичному самовдосконаленні.

Загальна мета конкретизується в основних **завданнях**, які спрямовані на формування освітніх компетенцій:

■ формування культури почуттів, збагачення емоційно-естетичного досвіду, розвиток універсальних якостей творчої особистості (загальнокультурна компетенція);

■ опанування вокально-хоровими вміннями та навичками - здатності керуватися набутими музичними знаннями та вміннями у процесі самостійної діяльності та самоосвіти (предметна компетенція та компетенція особистісного самовдосконалення);

■ формування здатності сприймати та інтерпретувати музичні твори, висловлювати особистісне ставлення до них, аргументуючи свої думки, судження, оцінки (комунікативна компетенція);

■ формування уявлень про сутність, види та жанри музичного мистецтва, особливості його інтонаційно-образної мови, засвоєння основних музичних понять та відповідної термінології – пізнання навколишнього світу засобами музичного мистецтва (інформаційна та навчально-пізнавальна компетенції);

■ виховання ціннісних орієнтацій у сфері музики, музичних інтересів, смаків і потреб; розвиток загальних і музичних здібностей, творчого потенціалу особистості (ціннісно-сенсова компетенція);

■ розуміння учнями зв'язків музики з іншими видами мистецтва, з природним і культурним середовищем життєдіяльності людини (загальнопредметна та загальнокультурна компетенції).

Характеристика структури навчальної програми

Програма реалізує домінуючу змістову лінію “Музичне мистецтво” Державного стандарту і включає такі основні змістові блоки:

1/ художньо-естетичне сприймання музики українських і зарубіжних композиторів у широкому діапазоні її видів, жанрів і форм (народної і професійної; хорової, симфонічної, вокальної, інструментальної, вокально-інструментальної тощо) та інтерпретація інтонаційно-образного змісту прослуханих творів у процесі колективних обговорень і дискусій;

2/ набуття вокально-хорових навичок у процесі виконання пісень (народних і композиторських (класичних і сучасних); спів із супроводом та без нього;

3/ елементи гри на музичних інструментах (ритмічний супровід до пісень тощо);

4/ елементи імпровізації (вокальної, інструментальної, ритмічної, пластичної); застосування музики як засобу комунікації та творчого самовираження особистості;

5/ практичне засвоєння основних музичних понять та необхідної музичної термінології, усвідомлення особливостей музичної мови, специфіки вираження художньої інформації в музиці;

6/ опанування музики у зв'язках із іншими видами мистецтва для глибшого розуміння специфіки її образної мови та загальних закономірностей художнього відображення дійсності та внутрішнього світу людини у мистецтві.

Структурними особливостями програми є розподіл змісту на теми розділів і семестрів. Передбачено впровадження монотематичних уроків, присвячених творчості окремого видатного композитора або його відомого твору.

Тематична структура програми, зумовлена логікою її розгортання:

Клас	Кількість годин
5 клас. Музика та інші види мистецтва	35 (з них 4 год. – резервний час)
Тема 1.Музика і мистецтво слова	16
Тема 2.Музика і візуальні образи	19
6 клас. Музика і духовний світ людини	35 (з них 4 год. – резервний час)
Тема 1. Музика як мова почуттів	16
Тема 2.Я і музика	19
7 клас. Палітра музичних образів	35 (з них 4 год. – резервний час)
Тема 1.Образний зміст музики	16
Тема 2.Композиція музичного твору	19
8 клас. Музичне мистецтво і сучасність	35 (з них 4 год. – резервний час)
Тема 1.Відлуння епох в музичному мистецтві	16
Тема 2.Музика в діалозі з сучасністю	19

У змісті програми 5-го класу акцентуються зв'язки музики з мистецтвом слова і візуальним мистецтвом, поняття синтезу мистецтв (у храмі, театрі, кінематографі), особливості вокальної та інструментальної, програмної і непрограмної музики на прикладі творів різних жанрів (пісня, кантата, опера, балет, симфонія, соната тощо). Зіставлення і порівняння музичних, літературних і візуальних

образів сприяє розвитку асоціативного мислення учнів, поліхудожнього виховання.

Зміст програми 6-го класу розкриває духовний світ людини, багатство її почуттів та емоцій, відображених у музичних образах, на прикладі творів різних жанрів поліфонічної та гомофонно-гармонічної музики; надає учням можливість спостереження за власними думками, переживаннями, відчуттями у процесі сприймання і виконання музичних творів, осмислення своїх інтересів, духовних потреб, світосприйняття.

Зміст програми 7-го класу розкриває зв'язки музики з життям через опанування інтонаційного-образного змісту музичних творів та усвідомлення понять “стиль, драматургія, композиція, форма”.

Зміст програми 8-го класу розкриває соціокультурне значення музичного мистецтва в різні епохи, роль музики в сучасній культурі.

Особливості організації навчально-виховного процесу

Музичне мистецтво має стати відкритою інтонаційно-образною моделлю входження людини у світ культури не лише завдяки його пізнанню, але й індивідуальному емоційному переживанню. Щоб зняти існуючі бар'єри у спілкуванні учнів з музикою, поряд із оновленням змісту освіти необхідно змінити педагогічні технології з інформативних на діалогічні, спрямовані на підвищення духовно-творчого потенціалу навчально-виховного процесу. Пріоритетною має стати діалогова стратегія педагогічної взаємодії (діалог з митцем, внутрішній діалог), забарвлена позитивними емоційно-естетичними переживаннями, захопленням музичною діяльністю.

Інтерпретація музичних творів передбачає пошук учнями в музиці особистісно значущих смислів, співзвучних власному духовному світові.

Таким чином, організаційно-методична система викладання

музичного мистецтва в загальноосвітній школі має спрямовуватися на розвиток таких якостей учнів, як самостійність, творчість, критичність, толерантність, забезпечувати умови для самореалізації та духовно-естетичного самовдосконалення, нейтралізувати зовнішні антихудожні впливи середовища.

Під час опанування музичного мистецтва активізується потенціал внутрішньої предметної інтеграції елементів змісту, а також зв'язки музики з усіма предметами й курсами, які входять до освітньої галузі “Естетична культура” та споріднених гуманітарних освітніх галузей (мова, література, історія, етика тощо).

Перелік творів для сприймання та виконання є орієнтовним. Його можна змінювати, використовуючи варіативний та етнорегіональний матеріал (у межах 10%).

Під час поурочного розподілу тематичного змісту передбачено резервний час, який може використовуватися для проведення узагальнюючих уроків, зокрема, уроків-концертів, тематичної атестації тощо.

Основним видом домашніх завдань з предмета мають бути завдання на слухання та інтерпретацію музики в оточуючому культурному середовищі.

З метою реалізації завдань навчальної програми з музичного мистецтва та їх доповнення щодо посилення практичної спрямованості навчально-виховного процесу доцільно організовувати відвідування музичних театрів, філармоній, концертних залів, літературних та художніх музеїв; вивчення і відтворення елементів народних обрядових свят з урахуванням регіональних особливостей, умов та місцевих традицій.

Зміст

навчального матеріалу та державні вимоги до рівня

загальноосвітньої підготовки учнів

5 клас “Музика та інші види мистецтва”

(35 год. (1 год. на тиждень), з них 4 год. – резервний час)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p>Тема 1: Музика і мистецтво слова (16 год.)</p> <p>Розкриття широкої палітри зв'язків музики з літературою через споріднені за характером образи. Порівняння музичних та літературних творів, які відображають різноманітні явища життя, зокрема, на прикладах вокальних (пісня, пісня-романс), хорових (кантата), та музично-сценічних (опера, балет, мюзикл) жанрів. Виконання народних та композиторських пісень, які розкривають основні завдання теми. Розвиток вокально-хорових навичок. Імпровізація простих мелодичних зворотів та ритмічного супроводу до пісень. Інтерпретація змісту прослуханих та виконаних музичних творів, вираження власного емоційно-естетичного ставлення до них. Виявлення специфіки образної мови музичного мистецтва у порівнянні з образною мовою літератури. Засвоєння основних музичних понять і термінів: вокаліз, кантата,</p>	<p><i>Учень спостерігає:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- за інтонаційно-образним розвитком музики та виявляє спільне і відмінне між музикою та літературою у відображенні навколишнього світу; <p><i>розпізнає:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- основні засоби виразності, основні музичні жанри та їх особливості у втіленні життєвого змісту; <p><i>порівнює:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- твори різних жанрів та образну мову музичних і літературних творів; <p><i>характеризує:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- особливості вираження життєвого змісту

мюзикл, лібрето, сценарій. Усвідомлення явища синтезу музичного та літературного мистецтв у театрі і кінематографі.

Орієнтовний матеріал для сприймання:

С.Рахманінов. Вокаліз, Л.Ревуцький. Пісня, Р.Савицький. Варіації та тему пісні “Їхав козак за Дунай”, М.Лисенко. Кантата “Радуйся, ниво неполітая” (5ч. “Оживуть степи, озера”), М.Лисенко. Увертюра до опери “Тарас Бульба”, В.А. Моцарт. Хор “”Звідки приємний та ніжний той дзвін” з опери “Чарівна флейта”, С.Прокоф’єв. Фрагменти з балету “Попелюшка” (“Па-де-шаль”, “Аморозо”), українська народна пісня “Журавель”, П.Чайковський. Фрагмент 4ч. симфонії №2, українська народна казка “Чарівна скрипка”, закарпатські народні мелодії, грузинська народна казка “Чонгуріст”, грузинська народна мелодія, І.Крилов. Байка “Квартет”, В.Барвінський. Квартет для 2-х скрипок, альту і віолончелі (2ч.), К.Паустовський. “Старий кухар”, В.А.Моцарт. Концерт для ф-но з оркестром № 23 (фрагменти), В.Короленко. “Сліпий музикант”, Р.Роджерс. Фрагмент з к/ф “Звуки музики”.

Варіативний матеріал для сприймання:

В.Барвінський. Пісня без слів, Л.Бетховен. Обробка пісні “Їхав козак за Дунай”, С.Гулак-Артемівський. Фінал опери “Запорожець за Дунаєм”, П.Чайковський. Фрагменти з балету “Лускунчик, Л.Глібов. Байка “Музики”, В.Короленко. “Сліпий музикант” (епілог), П.Чайковський. “Імпровізація”, Л.Бетховен. Увертюра “Коріолан” (фрагмент, фортепіано), Л.Толстой. Сцена балу з роману “Війна і мир”, С.Прокоф’єв. Вальс з опери “Війна і мир”.

вокальними (пісня, пісня-романс), хоровими (кантата) та музично-сценічними (опера, балет, мюзикл) жанрами;

- особливості гри на різних музичних інструментах;

наводить приклади:

- вокальної та інструментальної музики, взаємопроникнення різних видів мистецтв у відображенні життєвих образів;

виразно виконує:

- народні та композиторські пісні;

дотримується правил:

- фразування і дихання під час виконання музики;

імпровізує:

- прості мелодичні звороти, ритмічний супровід до пісень;

інтерпретує:

- зміст прослуханих та виконаних музичних творів;

висловлює судження про:

- специфіку інтонаційно-образної мови музики у

<p><i>Орієнтовний матеріал для виконання:</i></p> <p>О.Антоняк. “Ода пісні”, С.Климовський. “Їхав козак за Дунай”, українська народна пісня “Засвіт встали козаченьки”, О.Янушкевич. “Веселкова пісня”, норвезька народна пісня “Чарівний смичок”, А.Житкевич. “Все це потрібно мені”, українська народна пісня “Ой на горі та й жінці жнуть”, Р.Роджерс. “До-ре-мі” (з к/ф “Звуки музики”).</p> <p><i>Варіативний матеріал для виконання:</i></p> <p>Б.Фільц. “Любимо землю свою”, О.Семенов. “Звучи, рідна мово”, І.Кириліна. “Пісенька”, В. Книш. “Запорожців слава”, українська народна пісня “Ой, на горі жита много”, українські колядки та щедрівки, М.Балема. “Ми вірні друзі”, А.Мігай. “Казковий бал”, В. Книш. “Щедрий вечір”, Н. Красоткіна. “Прекрасні звертання”.</p> <p><i>Узагальнення теми.</i></p>	<p>порівнянні з іншими видами мистецтв;</p> <ul style="list-style-type: none"> - єдність музики і слова; - художньо-образну палітру українського пісенного фольклору та його життєвий зміст; <p><i>виражає та обґрунтовує:</i></p> <p>власне емоційно-естетичне ставлення до музичних та літературних образів.</p>
<p>Тема 2: Музика та візуальні образи (19 год.)</p> <p>Виявлення зв’язків музики з образотворчим мистецтвом через споріднені емоційні настрої, виражені в художніх творах, які відображають різноманітні життєві явища.</p> <p>Характеристика засобів виразності програмної музики, особливостей духовної музики у вираженні життєвого змісту.</p> <p>Виконання пісень, які розкривають основні завдання теми. Розвиток вокально-хорових навичок. Імпровізація простих мелодичних зворотів та ритмічного супроводу до пісень.</p> <p>Інтерпретація змісту прослуханих та</p>	<p><i>Учень спостерігає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - за інтонаційним розвитком музики; <p><i>розпізнає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - виражальні особливості симфонічної, та камерно-інструментальної музики; <p><i>порівнює:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - музичні та візуальні образи у втіленні ними життєвих явищ; <p><i>характеризує:</i></p>

виконаних музичних творів, вираження власного емоційно-естетичного ставлення до них. Порівняння творів пейзажного живопису та пасторальної музики, героїчних образів в музичному та образотворчому мистецтві. Виявлення специфіки інтонаційно-образної мови музичного мистецтва у порівнянні з мовою образотворчого мистецтва. Засвоєння основних понять і термінів: програмна та непрограмна музика, духовна музика, імпресіонізм у мистецтві. Поглиблення розуміння синтезу мистецтв у храмі та їх впливу на духовний світ людини.

Орієнтовний матеріал для сприймання:

А. Вівальді. “Зима” з циклу концертів “Пори року”, Г.Свиридов. Фрагмент “Співа зима, агукає” з кантати “Поєма пам’яті Сергія Єсеніна”, І.Габар. “Лютнева блакить”, Й.Бокшай. “Зима”, Ю.Щуровської. “Після перегляду Куїнджі“, А.Куїнджі. “Місячна ніч на Дніпрі”, І.Карабиць. І симфонія “П’ять пісень про Україну” (II ч. “Дума”), Л.Жемчужников. “Кобзар на шляху”, О.Бородін. Симфонія №2 “Богатирська” (I ч., експозиція), В.Васнецов. “Богатирі”, Л.Бетховен. Симфонія № 3 “Героїчна” (I ч., експозиція), Й.Пінзель. “Святий Юрій на здибленому коні поразив дракона” на аттику собору св.Юра у Львові, М.Лисенко. Опера “Тарас Бульба” (сцена “Запорізька Січ”), М.Дерегус. “Тарас Бульба на чолі війська”, українська народна пісня “Думи мої, думи мої”, Т.Шевченко. “Автопортрет”, М.Божій “Думи мої, думи...”, Пам’ятник Тарасові Шевченку в Каневі

- засоби виразності програмної та непрограмної музики;

- особливості духовної музики;

наводить приклади:

- емоційно-образного співзвуччя музичних та візуальних творів;

інтерпретує:

- зміст музичних та художніх творів, використовуючи спеціальну термінологію;

виразно виконує:

- пісні українських та зарубіжних композиторів;

імпровізує:

- прості мелодичні звороти, ритмічний супровід до пісень;

дотримується правил:

- ансамблевого виконання музичних творів;

висловлює судження про:

- взаємозв’язок музично-інтонаційних та візуальних образів,

- програмну та непрограмну музику і специфіку

(фото), українська народна пісня “Ой, піду я лугом”, К.Трутовський. “Кобзар над Дніпром”, І.Стравінський. Балет “Весна священна” (фрагмент), О.Шовкуненко. “Весна. Конча Заспа”, Рафаель Санті. “Сікстинська мадонна”, Ф.Шуберт. “Ave Maria”, Ікона Вишгородської (Володимирської) Богоматері, А.Ведель. Херувимська, українські писанки (зразки), Леся Дичко. Варіації для ф-но “Українські писанки”, Фотоілюстрація Володимирського собору в м. Києві, С.Рахманінов. Прелюд до дієз мінор, К.Моне. “Враження. Схід сонця”, К Дебюссі. Сюїта “Море” (1ч. “На морі від зорі до полудня”), Й. Бокшай. “Верховина”, Ю. Щуровський. Маленька українська симфонія (ч.3 “Закарпатська картина”), М. Кривенко. “Їхав козак на війноньку”, українська народна пісня “Їхав козак на війноньку”, К.Білокур. Квіти над тином, І Карабиць. Прелюдія.

Варіативний матеріал для сприймання:

К. Данькевич. Арія Богдана з опери “Богдан Хмельницький”, М.Івасюк. “В’їзд Богдана Хмельницького в Київ”, В.Барвінський. “Лірницька пісня”, Л.Позен. “Лірник з поводитирем“, А. Кос-Анатольський. “Ой ти, дівчино, з горіха зерня...”, В.Маковський “Українська дівчина”, В.Гартман. “Міські ворота в Києві”, М.Мусоргський. “Богатирські ворота” з фортепіанної сюїти “Картинки з виставки”, І.Айвазовський. “Чорне море”, “Хвиля”, М.Римський-Корсаков. “Окіян – море синєє” з опери “Садко”.

Орієнтовний матеріал для виконання:

О Янушкевич. “Біла казка”, М.Гайворонський. "Йде січове військо", О.Бородін. Симфонія “Богатирська” (мелодія головної теми), О.Жилінський. “Пісенька

відображення нею
життєвого змісту;

обґрунтовує:

- власне розуміння специфіки
змісту творів музичного та
образотворчого мистецтва;

виявляє:

- готовність до використання
набутих предметних
компетенцій у процесі творчої
самореалізації.

джури”, українська народна пісня “Думи мої, думи мої”, Ю.Чичков. “Мама”, Ю. Шевченко. “Писанки”, В. Раковський. "В долонях рідної землі", О.Янушкевич. “Літо золоте”.

Варіативний матеріал для виконання:

Б.Фільц. “На зеленому горбочку”, Т.Попатенко. “Шпак на чужині”, українська народна пісня “Ой, при лужку, при лужку”, М. Балема. “Ой там, на вигоні”, З Майстрова. “Я малюю море”, Г.Гладков-Югін. “Про картини”, українська народна пісня “Ой, ходила дівчина бережком”.

Узагальнення теми.

6 клас “Музика і духовний світ людини”

(35 год. (1 год. на тиждень), з них 4 год. – резервний час)

<i>Зміст навчального матеріалу</i>	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p>Тема: Музика як мова почуттів (16 год.)</p> <p>Спостереження за широким колом настроїв та почуттєвого світу людини, різноманітних емоційних станів, відображених в музиці. Виявлення та аналізування особливостей музичної мови як відображення духовного світу людини. Порівняння поліфонічної та гомофонно-гармонічної музики та творів різних жанрів за їх життєвим призначенням (прелюдія, fuga, вальс, менует тощо). Виконання народних та композиторських пісень, які розкривають основні завдання теми. Розвиток вокально-хорових навичок. Інтерпретація змісту прослуханих та виконаних музичних творів, вираження власного емоційно-естетичного ставлення до них. Засвоєння та закріплення основних музичних понять і термінів: поліфонія, гомофонія, прелюдія, fuga. Усвідомлення ролі музики в духовному житті людини та духовної сутності творів мистецтва.</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для сприймання:</i></p>	<p><i>Учень спостерігає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - за відображенням в музиці різних емоційних станів людини; <p><i>розпізнає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - поліфонічну та гомофонно-гармонічну музику щодо специфіки відображення нею життєвого змісту; <p><i>порівнює:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - твори різних жанрів (прелюдія, fuga, вальс, менует тощо) за їх життєвим призначенням, використовуючи спеціальну музичну термінологію; <p><i>характеризує:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - інтонаційно-образну мову музичних творів; <p><i>наводить приклади:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - впливу музики на долю людини; <p><i>інтерпретує:</i></p>

Українська народна пісня “Ой, горе тій чайці”,
 Ж.Брель. Вальс, П.Чайковський. Симфонія № 6
 (I ч., експозиція), Ф.Шопен. Вальс мі мінор,
 А.Кос-Анатольський. “Незабутній вальс”,
 В.Барвінський. Прелюдія, Дж. Гершвін.
 Колискова з опери “Поргі та Бесс”,
 негритянські народні пісні у виконанні
 П.Робсона,
 І.С.Бах. Органна fuga соль мінор, І.С.Бах.
 Прелюдія мі мінор, Л.Бетховен. Менует
 соль мажор, Л.Бетховен. Симфонія № 5 (I
 ч.),
 стрілецька пісня “Ой, у лузі червона калина”,
 О.Боровський. “Український марш”, Г. Сковорода
 “Всякому городу нрав і права” з циклу “Сад
 божественних пісень”, С.Рахманінов. II концерт
 для ф-но з оркестром (I ч.), М.Леонтович.
 “Щедрик”, “Ой пряду, пряду”, Ф.Шопен. Ноктюрн
 сі мажор, Скерцо сі бемоль мінор,
 В.Барвінський. Фортепіанний цикл “Колядки і
 щедрівки”.

Варіативний матеріал для сприймання:

Л.Ревуцький. Вальс, українська народна пісня
 “Летіла зозуля”, Х.-В. Глюк. Мелодія («Скарга
 Евридика») з опери “Орфей та Евридика”, І.
 Шамо. Скерцо, Е.Гріг. Ноктюрн,
 Г. Сковорода. “Ой ти, птичко жовтобока” з циклу
 “Сад божественних пісень”.

Орієнтовний матеріал для виконання:

А Островський. “Хлоп’ята і дівчатка”, Ю. Рожков.
 “Музика”, Дж. Гершвін. “Колискова” з опери
 “Поргі та Бесс”, Й.С.Бах. “Весняна пісня”,

- музику як відображення
 емоційного та духовного світу
 людини;

виразно виконує:

- народні та композиторські
 пісні, які виражають різні людські
 почуття;

висловлює судження про:

- роль музики в духовному
 житті людини,
 - особливості музичної мови як
 вираження почуттів;

обґрунтовує:

- власну думку щодо розуміння
 духовної сутності творів
 мистецтва.

<p>українська народна пісня "Ой у лузі червона калина", Ю.Рожавська "Лелека", українські колядки "Ой, чи є, чи нема", "Нова радість стала".</p> <p><i>Варіативний матеріал для виконання:</i></p> <p>Й.С.Бах. "Зима", Ю.Чічков. "Якщо дружать музика і діти", О. Пахмутова. "Прохання",</p> <p>Г.Букреєва. "Початок", Ф. Колесса. "Рідний край", українська колядка "Ой сивая та і зозуленька".</p> <p>Узагальнення теми</p>	
<p>Тема: Я і музика (19 год.)</p> <p>Визначення національної специфіки музики, форм прояву в музиці історичних подій, життєвих ситуацій, характерів людей, відображення станів природи (емоційно-образного змісту музичних творів). Характеристика та порівняння жанрів (сюїта, рапсодія, реквієм тощо) стосовно відображення ними життєвих образів. Виконання народних та композиторських пісень, які розкривають основні завдання теми. Розвиток вокально-хорових навичок. Інтерпретація прослуханих та виконаних музичних творів - вираження власного емоційного ставлення до музики, яка відображає різноманітні явища життя, у формі висловлювань, діалогу та через виконання.</p>	<p><i>Учень спостерігає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - за формами прояву в музиці історичних подій, життєвих ситуацій, характерів людей, зображенням в музиці картин природи; <p><i>розпізнає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - музичні твори за їх емоційно-образним змістом; - національний колорит музичних творів; <p><i>порівнює:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - музичні твори різних національних та індивідуальних композиторських стилів стосовно відображення в них навколишнього світу, використовуючи відповідну

Засвоєння основних понять і термінів: хоровий концерт, реквієм, рапсодія, сюїта, романс. Формування особистої потреби у спілкуванні з найкращими зразками музичного мистецтва. Усвідомлення значення та ролі музичного мистецтва у збагаченні особистого світогляду та духовності.

Орієнтовний матеріал для сприймання:

Українські народні пісні “За городом качки плывуть”, “Віють вітри”, Й.С.Бах. Жарт із сюїти № 2, українська народна пісня “Ой під вишнею” (в обробці тріо Мареничів), М.Римський-Корсаков. Опера “Снігуронька” (фрагменти), М.Вериківський. Сюїта “Веснянка”, В.А.Моцарт. Рондо з “Маленької нічної музики”, “Lacrimosa” з “Реквієма”, Г. Свиридов. “Час, уперед!”

К Сен-Санс. Концерт №2 для ф-но з оркестром (ч.3), К.Дебюссі. “Gradus ad Parnassum” із сюїти “Дитячий куточок”, М.Глінка. Романс “Я пам’ятаю мить чарівну”, В. Сильвестров. “Тихі пісні”, І.Шамо. “Веснянка”, Й.Штраус. Вальс “На прекрасному голубому Дунаї”, М.Колесса. “Коломийка” з “Української сюїти”, “Троїсті музики”, Д. Бортнянський. Хоровий концерт №24, М.Лисенко. Рапсодія №2.

Варіативний матеріал для сприймання:

Є.Станкович. Симфонія ”Я стверджуюсь” (Фінал), В.Сокальський. Сюїта для фортепіано, Р.Шуман. “Лісові сцени”, В. Сильвестров. “Три п’єси”, І.Шамо. “Донецька кадрили”, Т.Петриненко.

термінологію;

характеризує:

- особливості відображення внутрішнього світу людини у музичних образах;

наводить приклади:

- музичних творів різних жанрів (сюїта, реквієм, рапсодія) та порівнює їх образний зміст;

розрізняє:

- різні види виконання музики, тембри голосів та музичних інструментів;

називає:

- найпоширеніші українські музичні інструменти;

пояснює:

- роль виконавських засобів у втіленні змісту музичних творів;

виконує:

- народні та композиторські пісні;

інтерпретує:

- музичні твори, спираючись на власний емоційно-естетичний досвід;

висловлює судження про:

- життєвий характер

<p>“Пісня про пісню”, Й.Брамс. Угорський танець ре мінор.</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для виконання:</i></p> <p>О.Жилінський. “Веселкова пісня”, українська народна пісня “Од Києва до Лубен”, О.Зацепін. “Ти чуєш, море?”, І. Шамо. “Україно, любов моя”, Г.Гладков. “Тихий марш”, О.Злотник. “Цвіт землі”, коломийки, О. Янушкевич. “Я малюю мрію”.</p> <p><i>Варіативний матеріал для виконання:</i></p> <p>А. Житкевич. “Музика землі”, О.Суботіна. “Україна -- дивосвіт”, В. Соловйов-Сєдой. “Балада про солдата”, українська народна пісня “Та й орав мужик край дороги”, В. Філіпенко. “Веснянка”, українська народна пісня "Земле ріднесенька", М.Мозговий. “Моя земля”, І. Білик. “Хай живе надія”, В. Полянський. “Мрії збуваються”.</p> <p><i>Узагальнення теми</i></p>	<p>музичних образів та різноманітність їх втілення у різних жанрах і формах;</p> <p>- риси творчості відомих українських і зарубіжних композиторів та її значення у житті людини;</p> <p><i>обґрунтовує:</i></p> <p>- власне ставлення до музики, яка відображає різноманітні явища життя;</p> <p><i>виявляє:</i></p> <p>- готовність до використання набутих предметних компетенцій у процесі творчої самореалізації.</p>
---	--

7 клас “Палітра музичних образів”

(35 год. (1 год. на тиждень), з них 4 год. – резервний час)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p>Тема: Образний зміст музики (16 год.)</p> <p>Виявлення різноманітної палітри музичних образів (ліричних, драматичних, героїчних, пасторальних тощо) як проявів життя, інтонаційної та життєвої природи музики.</p> <p>Визначення особливостей музичних стилів (класичного, романтичного) та сфери їх емоційного впливу на людину.</p> <p>Виконання композиторських та народних пісень, які розкривають основні завдання теми. Розвиток вокально-хорових навичок.</p> <p>Інтерпретація, порівняння та характеристика музичних образів як відображення життєвих явищ у прослуханих та виконаних творах.</p> <p>Засвоєння основних музичних понять і термінів: музичний образ, музичний стиль (романтичний, класичний). Усвідомлення значення образу як змістової основи музичного твору.</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для сприймання:</i></p> <p>М.Лисенко. Пісня Наталки з опери “Наталка Полтавка” та Пісня Остапа з опери “Тарас Бульба”, Ф.Шуберт. “Лісовий цар”, Б. Фільц.</p>	<p><i>Учень спостерігає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - за інтонаційним розвитком музичних образів – життєвим змістом музичних творів; <p><i>розпізнає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - жанри та стилі (класичний, романтичний) музичних творів за їх характерними ознаками щодо специфіки відображення ними навколишнього світу; <p><i>порівнює:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - контрастні за характером музичні образи; <p><i>характеризує:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - особливості музичних образів в їх інтонаційному становленні та розвитку як відображення життєвих явищ; <p><i>наводить приклади:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ліричних, драматичних та героїчних образів в музиці; <p><i>інтерпретує:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - твори українських та

“Закарпатські новелети” №5,7, С.Рахманінов. “Весняні води”, “Острівець”, Д.Крижанівський. “Реве та стогне Дніпр широкий”, Л.Бетховен Увертюра “Егмонт”, М.Равель “Болеро”, К.Сен-Санс. “Лебідь” із сюїти “Карнавал тварин”, Ф.Ліст. Рапсодія №2, Ф. Шопен. Вальс-хвилинка, Вальс №7, М.Лисенко. “Молитва за Україну”, М.Вербицький. “Ще не вмерла Україна”, В.Лаурушас. “У путь”, Б.Дваріонас. “Дерев’яний коник”, Д.Шостакович. Епізод нашестя з VII “Ленінградської” симфонії, Й.С.Бах. Органна fuga ля мінор, Г. Персел. “Граунд”, Дж. Леннон, П.Макартні. “Нехай буде так” (“Let it be”), Ф.Шуберт. Серенада.

Варіативний матеріал для сприймання:

Р.Шуман. “Порив”, Д.Шостакович. Прелюдія ля мінор та мі мажор, А.Хачатурян. Танець із шаблями з балету “Гаяне”, К.Караєв. “Сцена грози” з балету “Стежкою грому”, Я. Степовий. Романси “Степом”, “Ой, три шляхи широкі”, М.Степаненко. “Образи” (фрагмент), Ф. Шуберт. Музичний момент ля бемоль мажор, Експромт до мінор, О.Скрябін. Прелюдія №4, оп. 5, Етюд №12, оп.8.

Орієнтовний матеріал для виконання:

В. Івасюк. “Балада про мальви”, Б. Фільц. “На полонині, на верхівці”, Т.Петриненко. “Україна”, О.Антоняк. “Музика для двох”, М.Вербицький. “Ще не вмерла Україна”, В.Баснер. “На безіменній висоті”, Дж. Леннон, П.Макартні. “Нехай буде так” (“Let it be”).

Варіативний матеріал для виконання:

М.Дунаєвський. “Кольорові сни”, М.Колодочка.

зарубіжних композиторів та їх національну специфіку як відображення життя народу;

втілює:

- емоційно-образний зміст музичного твору у процесі його виконання;

висловлює судження про:

- різнобарвну палітру та життєвий зміст музичних образів (ліричних, драматичних, героїчних, пасторальних тощо);

- інтонаційну та життєву природу музичного образу;

- особливості музичних стилів (класичний, романтичний) щодо відображення життєвого змісту;

обґрунтовує:

- власне емоційно-естетичне ставлення до музичних образів та відображених ними життєвих явищ.

<p>“Балада про рідну мову”, О. Янушкевич. “Пам’ять”, Б. Фільц. “Червона калина”, А.Пашкевич. “Степом, степом”, українська народна пісня “Ой, на горі вогонь горить”, Р.Паулс. “Листя жовте”.</p> <p>Узагальнення теми</p>	
<p>Тема: Композиція музичного твору (19 год.)</p> <p>Аналізування драматургії та композиції музичних творів різних жанрів і форм (увертюра, симфонія, концерт, соната, ораторія) щодо відображення мозаїки навколишнього світу. Порівняння драматургічного розвитку музичних творів різних жанрів і форм. Визначення основних типів музичної драматургії: контрастного, конфліктного, безконфліктного. Характеристика особливостей побудови сонатної форми як зіставлення та розвитку різнохарактерних образів – проявів життя у їх співвідношенні. Виконання композиторських та народних пісень, які розкривають основні завдання теми. Розвиток вокально-хорових навичок. Засвоєння основних музичних понять і термінів: музична драматургія та її принципи, сонатна форма та її складові. Усвідомлення значення музичної</p>	<p><i>Учень спостерігає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - за розвитком контрастних образів як проявів життя у музичних творах; - за драматургічним розвитком музичних образів як взаємодією проявів життєвих явищ; <p><i>розпізнає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - складові сонатної форми (експозиція, розробка, реприза) через їх життєвий зміст; <p><i>порівнює та розрізняє:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - музичні жанри (соната, увертюра, концерт) щодо відображення ними навколишнього світу; <p><i>характеризує:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - особливості будови та музичної драматургії як відображення взаємодії життєвих явищ у творах різних композиторів; <p><i>наводить приклади:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - творів сонатно-симфонічних та

драматургії як відображення життєвих явищ у їх взаємодії.

Орієнтовний матеріал для сприймання:

М.Глінка. Увертюра до опери “Руслан і Людмила”, О. Тактакішвілі. Фрагмент з ораторії “Слідами Руставелі”, Л.Бетховен. Увертюра “Егмонт”, М. Скорик. Гуцульський триптих (2 ч., “Іван і Марічка”), Я. Степовий. Прелюд пам’яті Тараса Шевченка, Е.Гріг. Соната для віолончелі і фортепіано (1 ч.), М.Огінський. Полонез “Прощання з Батьківщиною”, В.А.Моцарт. Симфонія №40, П.Чайковський. Увертюра-фантазія “Ромео і Джульєтта”, Ан. Александров. “Священна війна”, Д.Шостакович. Епізод нашестя з VII “Ленінградської” симфонії, В.Баснер. “На безіменній висоті”, Д.Тухманов. “День Перемоги”, А. Кос-Анатольський. Концерт для арфи з оркестром, 1ч., Л.Ревуцький. Симфонія “2 (1ч.).

Варіативний матеріал для сприймання:

Г.-Ф Гендель. Ораторія ”Самсон” (фрагмент), Дж. Россіні. Увертюра до опери “Севільський цирюльник”, Е. Гріг. Концерт для ф-но з оркестром (1ч.), А. Штогаренко. Сюїта “Партизанські картини”, 6ч. ”Свято народу-переможця”, В.Висоцький. “Сини йдуть у бій”, “А він не повернувся з бою”, А.Пашкевич. “Степом, степом”.

Орієнтовний матеріал для виконання:

Г. Струве. “Шкільний корабель”, А. Пашкевич. “Синові”, Г. Татарченко. “Гей ви, козаченьки”, О. Осадчий. “Стоїть тополя”, Б.Буєвський. “На

вокально-інструментальних жанрів;

називає:

- принципи побудови сонатної форми як зіставлення та розвитку різнохарактерних образів – проявів життя;

виразно виконує:

- пісні українських та зарубіжних композиторів;

висловлює судження про:

- взаємодію музичних образів – проявів життя у музичному творі;

- драматургію (взаємодію образів) музичних творів різних жанрів і форм (увертюра, симфонія, концерт, соната, ораторія) та її принципи;

обґрунтовує:

- власну думку щодо змісту музичних творів великих форм та відображення в них життєвих явищ;

виявляє:

- готовність до використання набутих предметних компетенцій у процесі творчої самореалізації.

долині туман”, українська народна пісня
“Розпустили кучері дівчата”, В. Івасюк.
“Водограй”.

Варіативний матеріал для виконання:

Українська народна пісня "Хлопці, гей ви,
хлопці", П. Майборода. “Пісня про
рушник”, В.
Верменич. “Чорнобривці”, М.Ровенко.
“Біля мене сядь”.

Узагальнення теми

8 клас “Музичне мистецтво і сучасність”

(35 год. (1 год. на тиждень), з них 4 год. – резервний час)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p>Тема: Відлуння епох у музичному мистецтві (16 год.)</p> <p>Виявлення особливостей та відмінностей академічної і розважальної музики за їх життєвим змістом та призначенням, ролі музичного мистецтва в суспільстві в різні історичні епохи та в житті кожної людини.</p> <p>Порівняння стильових напрямів розважальної музики (джаз, рок, диско тощо) за сферами їх емоційного впливу.</p> <p>Визначення характерних рис творчості відомих композиторів минулого і сучасності. Характеристика музичної спадщини видатних представників різних національних культур. Виконання композиторських та народних пісень, які розкривають основні завдання теми.</p> <p>Розвиток вокально-хорових навичок.</p> <p>Інтерпретація змісту прослуханих та виконаних творів щодо особливостей втілення гуманістичних ідей та життєвого змісту. Засвоєння основних понять і термінів: академічна (серйозна),</p>	<p><i>Учень спостерігає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - за інтонаційно-образною драматургією (взаємодією образів – проявів життя) музичних творів; <p><i>розпізнає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - види і жанри музики, стильові напрями в українській та зарубіжній музичній культурі за сферами їх емоційного впливу на людину; <p><i>порівнює:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - принципи композиційної будови творів різних жанрів і форм щодо відображення ними життєвих образів; - особливості академічної та розважальної музики; <p><i>характеризує:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - основні риси творчості відомих композиторів минулого і сучасності; <p><i>наводить приклади:</i></p>

розважальна (легка) музика, стильові напрями - джаз, рок, диско тощо. Усвідомлення значення музичного мистецтва в житті сучасної людини та в різні епохи

Орієнтовний матеріал для сприймання:

Й. С.Бах. Токката і fuga ре мінор, Л.Бетховен. Соната №14, Л.Ревуцький. Симфонія №2 (фінал), Й. Штраус. Полька-піцикато, Ж.Бізе. Фрагменти з опери "Кармен", Ж.Бізе-Р.Щедрін. "Кармен-сюїта", Б.Окуджава. "Ваша величносте, жінко", Е.Вілла-Лобос. Арія з Бразильської бахіани №5, А.Шнітке. Сюїта в старовинному стилі, "Молитва" (спірічуел), Л.Армстронг. "Блюз Західної околиці", Л. і Ж. Колодуб. Фрагменти сюїти з мюзиклу "Пригоди на Місісіпі", Ш. Дюмон. "Ні, я ні за чим не жалкую", Д.Дассен. "Бабине літо", П.Каас "Безі" ("Bessie"), Е.Преслі. "Все гаразд, мамо", Дж. Леннон, П.Макартні. "Дівчина" ("The Girl"), "Шоу має тривати" ("The show must go on") групи "Queen", І. Дунаєвський. "Марш веселих ребят", Р.Паулс. "Маєстро", "Місто золоте" (в обробці Б.Гребенщикова), українські народні пісні "Там, де Ятрань круто в'ється", "Веснянка", "Ой, у гаю при Дунаю", В. Івасюк. "Два перстені", "Пісня буде поміж нас", С. Вакарчук. "Друг".

Варіативний матеріал для сприймання:

Л.Колодуб. "Карпатська рапсодія", М.Дремлюга. Концерт для бандури з оркестром (1ч.), Д. Херман. "Хелло, Доллі", "Коломийка" ("Гарбуз тріо"), А. Козлов. "Ностальгія", Ф. Лей.

- музичної спадщини видатних представників різних національних культур;

називає:

- основні види і жанри музичного мистецтва;

орієнтується:

- в стильових напрямках музичного мистецтва;

уміє:

- реалізувати набуті знання у власній творчій діяльності;

виразно виконує:

- сучасні пісні українських і зарубіжних композиторів;

висловлює судження про:

- особливості втілення гуманістичних ідей та життєвого змісту в музиці;

- значення музичного мистецтва в житті людини в різні епохи;

обґрунтовує:

- логіку розвитку музичних явищ як відображення явищ життя.

<p>“Історія кохання”, “Чао, бамбіно”, П. Морія. “Млин”, “Ми - чемпіони” (“We are the champions”) групи “Queen”, “Ще одна цеглинка у стіні” (“Another Brick in the Wall”) групи “Pink Floyd”, В.Лепін. “Візьми гітару”, В. Висоцький. “Я не люблю”, А. Богачук. “Тиша навкруги”, В. Івасюк. “Золотоволоска”, С.Вакарчук. “9-1-1”.</p> <p><i>Орієнтовний матеріал для виконання:</i></p> <p>Л.Квінт. "Здрастуй, світ!", П.Майборода. “Моя стежина”, І. Шамо. “Києве мій”, Дж.Леннон, П.Макартні. “Вчора” (“Yesterday”), В. Висоцький. “Пісня про друга”, В. Івасюк. “Червона рута”.</p> <p><i>Варіативний матеріал для виконання:</i></p> <p>П. Сігер. “Все ми переборем”, Б. Фільц. “Любіть Україну”, П.Майборода. “Київський вальс”, Т.Петриненко. “Господи, помилуй нас”, О.Розенбаум. “Вальс-бостон”.</p> <p><i>Узагальнення теми</i></p>	
<p>Тема Музика в діалозі з сучасністю (19 год.)</p> <p>Узагальнення поняття про основні види, стилі і жанри музики та сферу їх емоційного впливу на людину на прикладі творчості найвизначніших представників світової музичної культури. Порівняння творів визначних композиторів – представників різних національних культур щодо специфіки відображення життя народу та їх побутування в сучасному суспільстві. Визначення</p>	<p><i>Учень спостерігає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - за побутуванням різних видів і жанрів музики в житті людини і суспільства; <p><i>розпізнає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - різні форми музичного втілення художньої картини світу; <p><i>порівнює:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - зразки творів різних національних культур як відображення життя народу;

характерних рис творчості провідних представників світової музичної культури, характеристика їх творчої спадщини. Виявлення особливостей втілення образу світу в музичному мистецтві. Виконання композиторських та народних пісень, які розкривають основні завдання теми. Розвиток вокально-хорових навичок з урахуванням вікових особливостей учнів. Інтерпретація змісту прослуханих та виконаних творів щодо їх місця і ролі в житті сучасної людини. Закріплення основних музичних понять і термінів. Усвідомлення значення музичного мистецтва в сучасному суспільстві як складової культури людства.

Орієнтовний матеріал для сприймання:

Дж. Верді. Пісенька Герцога та фінал опери “Ріголетто”, Р. Вагнер. “Політ валькірій” з опери “Валькірія”, С.Прокоф’єв. “Танець дівчат з ліліями”, “Монтеккі і Капулетті” з балету “Ромео і Джульєтта”, М.Римський-Корсаков. Симфонічна сюїта “Шехеразада”, Л. Гравовський. Симфонічні фрески (фрагмент), Дж. Гершвін. Рапсодія в шлюзових тонах, І.Кальман. Фрагмент з оперети “Фіалка Монмартра”, І.Дунаєвський. "Пісня про Одесу" та сцена з оперети "Біла акація", В. Сильвестров. “Кітч-музика”, Л.Бетховен. Соната №8 “Патетична” (1ч.), “ Елізі”, Симфонія №9

характеризує:

- музичне мистецтво як складову культури людства;

наводить приклади:

- найвизначніших творів світової музичної спадщини;

називає:

- провідних представників світової музичної культури;

визначає:

- види, стилі і жанри музичної творчості щодо специфіки відображення ними життєвого змісту;

висловлює судження про:

- значення музики в житті людини та суспільства;

- особливості втілення образу світу в музичному мистецтві;

застосовує:

- набуті знання у власній культуротворчій діяльності;

виразно виконує:

- сучасні пісні українських та зарубіжних композиторів, народні пісні;

уміє:

- висловлювати власну естетичну

(фінал), М.Лисенко. Вальс, "Безмежнеє поле", Кантата "Б'ють пороги", П.Чайковський Концерт №1 (1ч.), романс "Серед шумного балу", симфонія №6 (фінал), Є.Станкович. Триптих для скрипки і фортепіано «На верховині», фрагмент з балету "Ольга", фолк-опера "Цвіт папороті" (фрагменти).

Варіативний матеріал для сприймання:

Ш.Гуно. Куплети Мефістофеля з опери "Фауст", К.Дебюссі. "Місячне сяйво", Ф.Ліст. Ноктюрн "Мрії кохання", "Мефісто-вальс", Й.С.Бах. Бранденбурзький концерт, Арія з оркестрової сюїти №3, М.Мусоргський. Фрагменти з опери "Борис Годунов", Б.Лятошинський. Хори "По небу крадеться луна", "Тече вода в синє море",

Г.Майборода. "Неначе сон" (Елегія пам'яті Лисенка).

Орієнтовний матеріал для виконання:

Б.Окуджава.. "Надії маленький оркестрик", М.Катричко. "Хуртовина", І.Білозір. "Ласкаво просимо", українська народна пісня "Чом ти не прийшов", "Місто золоте" (в обробці Б. Гребенщикова), К.. Молчанов. "Журавлина пісня", О.Злотник. "Родина", І. Карабиць. "Пісня на добро".

Варіативний матеріал для виконання:

А. Пашкевич. "Мамина вишня", О.Білаш. "Два кольори", І. Поклад. "Сива ластівка", Б. Фільц. "Ой, на Купала купавочка", О.Білаш. "Ясени", І. Шамо. "Три поради", В. Івасюк. "Пісня про тебе".

Узагальнення теми

оцінку явищам музичної культури минулого і сучасності;

аргументує:

- емоційно-ціннісне ставлення до музичних творів у процесі їх інтерпретації, використовуючи відповідну термінологію;

обґрунтовує:

- власну думку щодо соціокультурного значення музичного мистецтва;

виявляє:

- готовність до використання набутих предметних компетенцій у процесі творчої самореалізації.